

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Л. І. Валентій

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

(до підручника
О. Г. Бандровського,
В. С. Власова)

6
клас

Харків
Видавнича група «Основа»
2014

УДК 37.016
ББК 74.266.03
В15

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Автор:

Л. І. Валентій, вчитель історії та суспільствознавства спеціалізованої школи № 52
з поглибленим вивченням української мови Херсонської міської ради

Валентій Л. І.

В15 Всесвітня історія. Історія України. 6 клас (до підручника О. Г. Бандровського, В. С. Власова) / Л. І. Валентій. — Х. : Вид. група «Основа», 2014. — 126 [2] с. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-2232-5.

Видання «Мій конспект» — серія посібників, які ставлять на меті надати допомогу вчителю під час підготовки до уроку. Конспекти усіх уроків курсу «Всесвітня історія. Історія України» для 6 класу розміщені на окремих аркушах і містять методично грамотно оформлену «шапку уроку» (мета, очікувані результати, обладнання тощо), стислий опис кожного етапу, завдання для актуалізації та закріплення тощо. Також передбачено місце для власних записів учителя, що зробить розробку заняття по-справжньому авторською, але заощадить час для планування та оформлення.

Для вчителів історії.

УДК 91
ББК 26.8

Навчальне видання

ВАЛЕНТІЙ Людмила Іванівна

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 6 КЛАС
(за підручником О. Г. Бандровського, В. С. Власова)

Головний редактор *Н. І. Харківська*

Редактор *О. О. Івакін*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *О. В. Лебедєва*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 16.09.2014. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 13,44. Замовлення № 14-09/15-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66, тел. (057) 731-96-33

e-mail: office@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи КВ № 11396-269Р від 26.06.2006.

Віддруковано з готових плівок ПП «Тріада Принт»

м. Харків, вул. Киргизька, 19. Тел.: (057) 757-98-16, 757-98-15

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1870 від 16.07.2007 р.

ISBN 978-617-00-2232-5

© Валентій Л. І., 2014
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2014

Зміст

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ	5
<i>Урок 1.</i> Повторення	21
<i>Урок 2.</i> Що вивчає історія Стародавнього світу.	23
<i>Урок 3.</i> Практичне заняття 1 «Відлік часу в історії Стародавнього світу»	
РОЗДІЛ I. ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ ЗА ПЕРВІСНИХ ЧАСІВ	
<i>Урок 4.</i> Початок історії. Виникнення людини та її розселення.	25
<i>Урок 5.</i> Зародження мистецтва та релігійних вірувань	27
<i>Урок 6.</i> Заняття та спосіб життя первісних людей	29
<i>Урок 7.</i> Суспільна організація та організація влади за первісних часів	31
<i>Урок 8.</i> Трипільська культура на землях України	33
<i>Урок 9.</i> Практичне заняття 2 «Основні стоянки та пам'ятки первісних людей на території України»	
<i>Урок 10.</i> Узагальнення. Тематичне оцінювання за темою «Життя людей за первісних часів»	35
РОЗДІЛ II. ЦИВІЛІЗАЦІЇ ДАВНЬОГО СХОДУ	
Тема 1. Давній Єгипет	
<i>Урок 11.</i> Виникнення Єгипетської держави	37
<i>Урок 12.</i> Практичне заняття 3 «Міфи та релігія Давнього Єгипту»	
<i>Урок 13.</i> Господарське, суспільне та повсякденне життя давніх єгиптян	39
<i>Урок 14.</i> Розквіт та занепад Єгипту	41
<i>Урок 15.</i> Освіта, наукові знання, образотворче мистецтво та архітектура	43
<i>Урок 16.</i> Узагальнення. Тематичне оцінювання з теми «Давній Єгипет».	45
Тема 2. Цивілізації Передньої та Центральної Азії. Кіммерійсько-скіфський світ	
<i>Урок 17.</i> Найдавніші держави Дворіччя	47
<i>Урок 18.</i> Фінікійські міста-держави. Ізраїльсько-Іудейське царство	49
<i>Урок 19.</i> Великі імперії Західної Азії	51
<i>Урок 20.</i> Кіммерія та Скіфія	53
<i>Урок 21.</i> Практичне заняття 4 «Історичні джерела про скіфів»	
<i>Урок 22.</i> Узагальнення. Тематичне оцінювання з теми «Цивілізації Передньої та Центральної Азії. Кіммерійсько-скіфський світ»	55
Тема 3. Давні Індія та Китай	
<i>Урок 23.</i> Давня Індія.	57
<i>Урок 24.</i> Суспільне, релігійне та культурне життя Давньої Індії	59
<i>Урок 25.</i> Піднебесна імперія та перші володарі Давнього Китаю	61
<i>Урок 26.</i> Суспільне та культурне життя давніх китайців.	63
<i>Урок 27.</i> Практичне заняття 5 «Писемність, освіта та наукові знання в Давньому Китаї»	
<i>Урок 28.</i> Узагальнення. Тематичне оцінювання з теми «Давні Індія та Китай».	65
РОЗДІЛ III. ІСТОРІЯ ДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ	
Тема 1. Становлення античної грецької цивілізації	67
<i>Урок 29.</i> Природа й населення Давньої Греції	67
<i>Урок 30.</i> Практичне заняття 6 «Давньогрецька міфологія та релігія»	
<i>Урок 31.</i> Мінойська палацова цивілізація	69
<i>Урок 32.</i> Ахейська палацова цивілізація	71
<i>Урок 33.</i> Давньогрецьке суспільство за поемами Гомера. Виникнення грецьких полісів	73
<i>Урок 34.</i> Велика грецька колонізація. Заснування античних грецьких поселень на території України	75
<i>Урок 35.</i> Афінська та Спартанська держави	77
<i>Урок 36.</i> Практичне заняття 7 «Побут і виховання спартанців»	
<i>Урок 37.</i> Узагальнення. Тематичне оцінювання з теми «Становлення античної грецької цивілізації».	79

* Практичні заняття учитель проводить за підручником.

Тема 2.	Антична грецька цивілізація класичної доби	
<i>Урок 38.</i>	Греко-перські війни	81
<i>Урок 39.</i>	Розквіт афінської демократії	83
<i>Урок 40.</i>	Господарство та повсякденне життя в Давній Греції	85
<i>Урок 41.</i>	Освіта, наука, виховання та сімейне життя давніх греків	87
<i>Урок 42.</i>	Практичне заняття 8 «Мистецтво Давньої Греції»	
<i>Урок 43.</i>	Підкорення Греції Македонією	89
<i>Урок 44.</i>	Узагальнення. Тематичне оцінювання з теми «Антична грецька цивілізація класичної доби»	91
Тема 3.	Доба еллінізму	
<i>Урок 45.</i>	Утворення імперії Александра Македонського	93
<i>Урок 46.</i>	Практичне заняття 9 «Історичні джерела про Александра Македонського»	
<i>Урок 47.</i>	Елліністичні держави у 4–2 ст. до н. е. Культура еллінізму	95
<i>Урок 48.</i>	Практичне заняття 10 «Суспільне, господарське життя в античних полісах на території України»	
<i>Урок 49.</i>	Узагальнення. Тематичне оцінювання з теми «Доба еллінізму»	97
РОЗДІЛ IV. ІСТОРІЯ ДАВНЬОГО РИМУ		
Тема 1.	Давній Рим за царської та республіканської доби	
<i>Урок 50.</i>	Природні умови Італії та виникнення міста Рим	99
<i>Урок 51.</i>	Римська республіка 5 — середини 3 ст. до н. е.	101
<i>Урок 52.</i>	Римська республіка в 2 ст. до н. е.	103
<i>Урок 53.</i>	Релігія, сім'я і виховання, побут і повсякденне життя.	105
<i>Урок 54.</i>	Диктатура Гая Юлія Цезаря	107
<i>Урок 55.</i>	Практичне заняття 11 «Історичний портрет Цезаря»	
<i>Урок 56.</i>	Узагальнення. Тематичне оцінювання з теми «Давній Рим за царської та республіканської доби»	109
Тема 2.	Римська імперія	
<i>Урок 57.</i>	Створення Римської імперії. Правління Октавіана Августа	111
<i>Урок 58.</i>	Римська імперія в 1–2 ст.	113
<i>Урок 59.</i>	Місто Рим та повсякденне життя його мешканців	115
<i>Урок 60.</i>	Римська імперія в 3–4 ст.	117
<i>Урок 61.</i>	Виникнення християнства	119
<i>Урок 62.</i>	Практичне заняття 12 «Культура Давнього Риму»	
<i>Урок 63.</i>	Початок великого переселення народів та падіння Західної Римської імперії	121
<i>Урок 64.</i>	Практичне заняття 13 «Суспільне та господарське життя і духовний світ давніх слов'ян»	
<i>Урок 65.</i>	Узагальнення. Тематичне оцінювання за темою «Римська імперія»	123
<i>Урок 66.</i>	Узагальнення до курсу «Внесок народів Стародавнього світу в історію людства. Роль стародавнього періоду в історії України»	125

* Практичні заняття учитель проводить за підручником.

Урок 1. ПОВТОРЕННЯ

Дата _____

Клас _____

Очікувані результати. Після цього уроку учні зможуть:

- пригадати і пояснити, що таке історія, як історичні процеси розвиваються в часі і просторі, що таке історичні пам'ятки, джерела знань про минуле, історичні події, хто такі історичні діячі на (на прикладі історії України та рідного краю);
- показати на карті територію України, регіон, де розташований їхній населений пункт;
- назвати видатних діячів України та свого краю;
- визначити види історичних джерел;
- пояснити значення понять і термінів: «історія», «історичні джерела», «допоміжні історичні дисципліни».

Тип уроку: узагальнення та систематизації знань.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Повідомлення теми та мети уроку.

II. УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

Запитання

1. Що таке історія?
2. Що вивчає Історія України?
3. Коли і де вперше було вжито слово «Україна» і що воно означає?

Робота з хронологією

1. Наведені події розташуйте у хронологічному порядку.
  - 1) Хрещення Русі князем Володимиром;
  - 2) початок Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького;
  - 3) остаточне звільнення України від гітлерівських загарбників;
  - 4) проголошення незалежності України;
  - 5) утворення Української Центральної Ради.

Відповідь: 1, 2, 5, 3, 4.

2. Зазначені у завданні 1 події нанесіть на лінію часу.
3. Назвіть тисячоліття і століття, коли відбулися ці події.
4. Скільки років минуло:
  - 1) від хрещення Русі до початку Національно-визвольної війни;
  - 2) від проголошення Центральної Ради до проголошення незалежності України;
  - 3) яку річницю остаточного звільнення України від гітлерівських загарбників ми будемо відзначати 2014 року?

Робота з картою

1. Знайдіть на карті столицю України.
2. Назвіть країни, з якими межує Україна.
3. У якому регіоні розташований наш населений пункт?

Робота з таблицею

- ♦ Заповніть таблицю «Види історичних джерел», вписавши в колонки таблиці відповідні номери наведених пам'яток.

Речові	Письмові	Усні

- 1) Зброя; 2) казки; 3) легенди; 4) берестяні грамоти; 5) книги; 6) прикраси; 7) літописи; 8) поховання; 9) залишки поселення; 10) пам'ятники; 11) пісні; 12) кораблі; 14) прислів'я; 15) гроші.

Відповідь:

Речові	Письмові	Усні
8, 9, 10, 12, 15	4, 5, 7	2, 3, 11, 14

Завдання

- ♦ Установіть відповідність між поняттями та їхніми визначеннями.
  - 1 Археологія; А наука, що досліджує герби;
  - 2 топоніміка; Б наука, що досліджує походження географічних назв;
  - 3 хронологія; В наука, що досліджує історію виготовлення та використання монет ;
  - 4 історія; Г наука, що досліджує історію за матеріальними залишками життя і діяльності людей;
  - 5 музей; Д установи, де зберігають пам'ятки минулого людства;
  - 6 нумізматики; Е наука, що досліджує способи обчислення часу;
  - 7 сфрагістика; Ж наука, що вивчає життя і діяльність людей у минулому;
  - 8 геральдика. З наука, що досліджує герби.

Відповідь: 1 Г; 2 Б; 3 Е; 4 Ж; 5 Д; 6 В; 7 З; 8 А.

Вправа «Вгадай героя»

- ♦ Упізнай особу за характеристикою.
  1. Історик, учений, «батько української історії». Він написав близько 2000 праць з історії України, серед яких 10-томна «Історія України-Русі». (М. Грушевський)
  2. Чернець Києво-Печерського монастиря, автор найдавнішого літопису «Повість минулих літ». (Нестор)
  3. Він завершив об'єднання руських земель. Із його ім'ям пов'язують запровадження християнства на Русі, появу перших золотих і срібних монет. (Володимир)
  4. Завзятий воїн. Майже увесь час перебував у походах. Завжди попереджав ворога «Іду на ви». (Святослав)
  5. Він очолив козаків у Національно-визвольній війні проти Польщі. Брав участь у битві під Жовтими Водами, Корсунем і Пилявцями. Був похований у місті Суботів. Його ім'я носить одна з областей України. (Б. Хмельницький)

Гра ланцюг

- ♦ Назвіть по черзі найбільш відомих діячів або події, що стосувалися історії України.

III. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати матеріал підручника на с. 5–6.

Урок 2. ЩО ВИВЧАЄ ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Дата _____

Клас _____

Очікувані результати. Після цього уроку учні зможуть:

- згадати й пояснити, що таке історія, як історичні процеси розвиваються в часі та просторі, що таке історичні пам'ятки, джерела знань про минуле, історичні події, хто такі історичні діячі (на прикладі історії України та рідного краю);
- називати основні етапи в історії людства, хронологічні межі історії Стародавнього світу, основні види історичних джерел;
- застосовувати і пояснювати на прикладах поняття і терміни: «історія Стародавнього світу», «історичне джерело з історії Стародавнього світу».

Тип уроку: засвоєння нових знань та вмій.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та мети уроку.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- ♦ Використовуючи знання, набуті у 5-му класі, виконайте завдання.
1. Дайте визначення поняттю історія.
  2. Що вивчають історики?

Учитель. Нині ми вирушаємо в ті часи, коли на планеті з'явилися перші істоти, виникло людське суспільство, утворилися перші держави. Їх вивчає особлива наука — історія Стародавнього світу, з якою ми познайомимся в 6 класі.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Учитель розповідає про структуру, умовні позначки, правила роботи з підручником. Зазначає, що історія Стародавнього світу — це складова всесвітньої історії.

Робота з поняттями

- ♦ Опрацювавши текст підручника та схеми на с. 3–4, запишіть у зошити визначення понять «держава» і «цивілізація».

Робота з підручником

- ♦ Ознайомтеся з текстом підручника на с. 3 та виконайте завдання.
1. Дайте визначення поняття «всесвітня історія».
  2. Який період охоплює історія Стародавнього світу?
  3. Чому, на ваш розсуд, найдавніший період в історії України вивчають у курсі історії Стародавнього світу?

Бесіда

1. Що вивчає історія Стародавнього світу?
2. Із якої події починається історія Стародавнього світу і якою закінчується?
3. Кого ми називаємо історичними діячами?
4. Назвіть відомих вам історичних діячів. Яким був їхній внесок в історію?

Учитель. Історія, як наука про минуле людини і людства, тісно пов'язана з часом. Кожна з історичних подій має свою дату — рік, місяць і число.

Робота з підручником

- ♦ Опрацюйте матеріал підручника (вступ, с. 4), дайте відповіді на запитання.
1. Чи можуть вчені-історики відтворити картини минулого, коли свідків подій уже немає?
  2. Що їм для цього потрібно?
  3. Що таке історичні джерела?

Історичні джерела — це письмові документи, предмети, будівлі та інші пам'ятки, які відображають історичні події та явища і дають можливість досліджувати життя людей у минулому.

Робота з таблицею

- ♦ Заповніть таблицю «Види історичних джерел», використовуючи знання з 5 класу, наведіть по 3–4 приклади джерел кожного виду.

Речові	Письмові	Етнографічні	Зображувальні

Учитель. Із появою писемності знання про події минулого значно розширилися. Але протягом досить тривалого часу людство не знало писемності. У цьому випадку на допомогу приходять такі науки, як археологія, етнографія та антропологія.

Робота з поняттями

1. Пригадайте визначення поняття «археологія».
2. Яку групу історичних джерел вивчає ця наука?
3. Запишіть у зошити визначення понять.

Етнографія — історична наука про особливості життя, побут, господарство, перекази, вірування народів.

Антропологія — наука, що вивчає походження і розвиток людини, залишки викопних істот.

Вправа «Продовжте речення»

- ♦ По черзі продовжте речення «Я — археолог...», щоб пригадати особливості роботи археолога та значення його діяльності.

Бесіда

- ♦ Як ви вважаєте, які види історичних джерел найчастіше використовують під час вивчення історії Стародавнього світу? Наведіть приклади таких джерел.

IV. ПІДСУМКИ УРОКУ

Робота з хронологією

- ♦ Позначте на лінії часу період існування історії Стародавнього світу, якщо його хронологічні межі сягають від часу появи найдавніших людей 3 млн років тому до 476 р. — падіння Західної Римської імперії.

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати матеріал підручника на с. 6–8.
2. Засвоїти нові поняття.